

**Türkiye'nin Ödemeler Dengesi ve Uluslararası
Yatırım Pozisyonu Altıncı El Kitabı'na Geçiş Süreci
Hakkında Açıklama**

**İstatistik Genel Müdürlüğü
Ödemeler Dengesi Müdürlüğü**

Ağustos 2014

İçindekiler

I. ALTINCI EL KİTABI VE TÜRKİYE UYGULAMASI.....	3
1. Geçiş Yöntemi	3
2. Yapılacak Değişiklikler.....	3
a. Cari İşlemler Hesabı	4
b. Sermaye Hesabı	5
c. Finans Hesabı.....	6
II. İLETİŞİM	8
III. ALTINCI EL KİTABI'NA GÖRE OLUŞTURULAN ÖDEMELER DENGESİ SUNUMUNUN BEŞİNCİ EL KİTABI İLE KARŞILAŞTIRILMASI	9
EK: ALTINCI EL KİTABI'NIN GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLER.....	20
1. Sunum Değişiklikleri	20
2. Yöntemsel Değişiklikler	21
a. Mal ve Hizmet Hesapları.....	21
b. Birincil ve İkincil Gelir Hesapları	22
c. Sermaye Hesabı	22
d. Finans Hesabı.....	23

I. ALTINCI EL KİTABI VE TÜRKİYE UYGULAMASI

Ödemeler Dengesi İstatistiklerinin derlenmesinde kullanılan uluslararası standartlar, Uluslararası Para Fonu (IMF)'na üye çeşitli ülkeler ile uluslararası ve bölgesel organizasyonlardan uzmanların katılımıyla oluşturulan IMF Ödemeler Dengesi Komitesi'nin danışmanlığında ve IMF'ye üye tüm ülkelerin çeşitli düzeylerde yaptığı katkılarla IMF İstatistik Bölümü tarafından güncellenerek, "Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Altıncı El Kitabı (Altıncı El Kitabı)" ile 2009 yılında yayımlanmıştır.¹

IMF'nin Altıncı El Kitabı formatında raporlama için öngördüğü kesin bir tarih bulunmamasıyla birlikte, Avrupa Merkez Bankası (ECB) ve Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) üye ülkeler için geçiş yılını 2014 olarak belirlemiştir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) da ödemeler dengesi istatistiklerini Altıncı El Kitabı formatında, 13 Kasım 2014 tarihinde, Eylül 2014 verileriyle ve geçmiş serileri kapsayacak şekilde yayımlamayı planlamaktadır. Ayrıca, Beşinci El Kitabı formatındaki ödemeler dengesi istatistikleri bir süre Altıncı El Kitabı formatında ödemeler dengesi istatistikleri ile birlikte yayımlanacaktır.

Bu notun amacı, Ödemeler Dengesi İstatistikleri için TCMB'nin Ödemeler Dengesi Beşinci El Kitabı (Beşinci El Kitabı) formatından Altıncı El Kitabı formatına geçerken yapmayı planladığı değişiklikler hakkında kamuoyunu önceden bilgilendirmektir.

1. Geçiş Yöntemi

Öncelikle mevcut veriler ve bunların kullanılabilirliği değerlendirilerek dönüşümün sağlanması hedeflenmiş ve yeni standartlara göre derleme yapmak için ihtiyaç duyulan yeni veriler belirlenmiştir. Benimsenen dönüşüm planına göre, ilk olarak, mevcut Beşinci El Kitabı kalemleri Altıncı El Kitabı kalemlerine yerleştirilecektir. Daha sonra veri toplama, işleme, derleme ve hesaplama süreçlerinin yanı sıra değişikliklerin ekonomik ve istatistikî önemi de değerlendirilerek, derlenecek olan yeni veriler ödemeler dengesi istatistiklerine zaman içinde yansıtılacaktır. Ayrıca, Altıncı El Kitabı'na geçişin dışında, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin katkılarıyla hesaplanmaya başlanan veriler de ödemeler dengesi istatistiklerine yansıtılmaya başlanacaktır. Bu çerçevede yapılması planlanan değişiklikler aşağıda yer almaktadır.

2. Yapılacak Değişiklikler

Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonuna ilişkin standartlar güncellenirken, derleme yöntemine ilişkin kavramlar temel olarak aynı kalmıştır. Dolayısıyla "cari işlemler hesabı", "sermaye hesabı", "finans hesabı" ve "net hata ve noksan" kalemlerinde Beşinci El Kitabı ve Altıncı El Kitabı sunumları arasında rakamsal olarak herhangi bir fark olmayacaktır. Yeni sunumda en önemli değişiklik kalemlerin işaretleme sisteminde meydana gelmiştir. Buna göre, varlık artışları ve yükümlülük

¹ Altıncı El Kitabı'nın getirdiği değişiklikler ekte yer almaktadır.

azalışlarının negatif işaretle, varlık azalışları ve yükümlülük artışlarının pozitif işaretle takip edildiği sistem terk edilmiştir. Hesaplara göre yeni işaretleme sistemi aşağıdaki gibi olacaktır:

Cari İşlemler Dengesi ve Sermaye Hesapları

Gelir ve Gider kalemleri pozitif (+) işaretle kaydedilecektir. Bir takım istisnalar² hariç, yalnızca kalemlerin netleştirildiği hesap bakiyeleri negatif (-) işaret taşıyabilecektir. Hesap bakiyeleri, "gelir"den "gider"i çıkararak hesaplanacak ve pozitif (+) ya da negatif (-) değer alabilecektir.

Finans Hesabı

Ödemeler Dengesi Finans Hesabının yeni işaretleme sistemi, Uluslararası Yatırım Pozisyonu ile tutarlı olacaktır; şöyle ki, pozitif işaret varlık ya da yükümlülüklerde artışı gösterirken, negatif işaret varlık ya da yükümlülüklerde azalışı gösterecektir.

Varlık ve yükümlülük işlemlerinin netinin hesaplandığı hesap bakiyeleri pozitif veya negatif olabilecektir.

Altıncı El Kitabı formatındaki Finans Hesabının bakiyesi, Beşinci El Kitabı formatındaki Finans Hesabının net bakiyesi ile ters işarete sahip olacaktır. Diğer bir ifadeyle, Beşinci El Kitabı'nda Finans Hesabındaki net girişler pozitif işaretle gösteriliyorken, Altıncı El Kitabı'nda Finans Hesabındaki net girişlerin işareti negatif olacaktır.

Aşağıda ana hesaplar bazında yapılacak değişiklikler yer almaktadır:

a. Cari İşlemler Hesabı

Cari işlemler hesabı açısından yapılan en temel değişiklik, "mülkiyet değişimi" ilkesindeki istisnaların kaldırılması ve işlemlerin tamamen bu ilkeyle uyumlu olarak kaydedilmesidir. Bu düzenlemenin sonucu olarak bazı kalemler "Dış Ticaret Dengesi" ve "Hizmetler Dengesi" arasında yer değiştirmişlerdir. Buna göre;

- Eski sunumda "Dış Ticaret Dengesi" altında ayrı bir kalem olarak gösterilen "Limanlarda Sağlanan Mallar", yeni sunumda yine "Dış Ticaret Dengesi" altında yer alan "Genel Mal Ticareti" kalemine "Uyarılama" kalemi aracılığıyla ilave edilecek olup ayrı bir kalem olarak gösterilmeyecektir.
- Beşinci El Kitabı'na göre "Dış Ticaret Dengesi" altında yer alan "İşlem Gören Mallar" ve "Tamir Gören Mallar" kalemlerine ilişkin TÜİK'in yaptığı çalışmalar neticesinde, bu kalemlerin ödemeler dengesine yansıtılması mümkün hale gelmiştir. Altıncı El Kitabı'nın getirdiği yeni standartlara göre bu kalemlere kaydedilen işlemlerin mülkiyet değişimi içermemesi nedeniyle bu kalemler "Hizmetler Dengesi" hesabı altında sırasıyla "İşlem Gören Mallar" ve "Tamir ve Bakım Hizmetleri" adıyla kaydedilecektir.

² Doğrudan yatırım gelirlerinde yeniden yatırıma dönüştürülen karlar, net transit ticaret gelirleri vb. kalemlerde negatif işaret oluşabilir.

- Daha önce Türkiye Sunumunda “Hizmetler Dengesi” / “Diğer Ticaret Hizmetleri” altında kaydedilen “Net Transit Ticaret Geliri” kalemi “Dış Ticaret Dengesi” altına kaydırılacaktır.
- Mevcut yayında “Turizm” olarak adlandırılan kalem, Dünya Turizm Örgütü’nün turizm istatistiklerinde yaptığı değişikliklerin de bir sonucu olarak TÜİK’in derlediği turizm istatistiklerinden içerik olarak farklılaşmış³ ve ödemeler dengesinde bu kalemin adı söz konusu değişikliği yansıtacak şekilde “Seyahat” olarak değiştirilmiştir.
- “Diğer Hizmetler” kalemi altında yer alan “Posta ve Kurye Hizmetleri”, “Taşımacılık” / “Diğer Taşımacılık” kalemi altına taşınacaktır.
- “Yatırım Geliri Dengesi” kaleminin ismi “Birincil Gelir”, “Cari Transferler” kaleminin ismi “İkincil Gelir” olarak değiştirilecektir. Söz konusu kalemlerin içerikleri temel olarak aynı kalacaktır. Yöntemsel olarak temel değişiklik, aşağıda “Finans Hesabı” kaleminde yer aldığı üzere, “Doğrudan Yatırımlar” kaleminde yapılan bilanço esaslı “Varlık / Yükümlülük” sunumunun “Birincil Gelir” kalemindeki yansımadır.
- Ayrıca daha önce “Cari Transferler” kaleminin altında yer alan “İşçi Gelirleri” kalemi, yerini işçi gelirlerini de kapsayan ve yurtiçi yerleşik özel kişilerle yurtdışı yerleşik özel kişiler arasında gerçekleşen tüm transferlerin yer alacağı “Kişisel Transferler” kalemine bırakacaktır.

“Dış Ticaret Dengesi” ile “Hizmetler Dengesi” arasında yapılan geçişler nedeniyle Cari İşlemler Dengesinde Beşinci El Kitabı’ndan Altıncı El Kitabı’na geçiş nedeniyle herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Değişiklik, Altıncı El Kitabı ile birlikte yeni kullanılmaya başlanacak olan “İşlem Gören Mallar” ve “Tamir ve Bakım Hizmetleri” ile “Kişisel Transferler” verilerinden dolayı gerçekleşecektir. Ancak, Beşinci El Kitabı formatındaki ödemeler dengesi istatistikleri bir süre Altıncı El Kitabı formatında ödemeler dengesi istatistikleri ile birlikte yayımlanacak ve söz konusu kalemler Beşinci El Kitabı formatına da ilave edilecektir. Dolayısıyla, her iki yayında formatlar arası görülecek fark, tamamen yeni formata geçişten kaynaklanacaktır.

b. Sermaye Hesabı

“Göçmen Transferleri” kalemi, bu kaleme kaydedilen işlemlerin ekonomik işlem olmaması ve yerleşik olduğu ülkeden bir başka ülkeye kalıcı olarak giden göçmenlerin mallarında herhangi bir mülkiyet değişimi olmaması nedeniyle Altıncı El Kitabı ile uyumlu olarak ödemeler dengesinden tümüyle çıkarılacaktır.

³ Turizm gelir ve gider istatistiklerinde yapılan güncelleme ve ödemeler dengesi istatistiklerine etkisi için bakınız: 12/03/2013 tarihli [“Turizm İstatistiklerindeki Revizyonun Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Yansıtılması”](#) başlıklı Uygulama Değişikliklerine İlişkin Duyuru

c. Finans Hesabı

Altıncı El Kitabı sunumunda kalemler bazında “Varlıklar” ve “Yükümlülükler”, “Net Varlık Edinimi” ve “Net Yükümlülük Oluşumu” isimleriyle ayrılacaktır.

- Altıncı El Kitabı’nın getirdiği bir uygulama olmamasına rağmen, “Portföy Yatırımları” / “Yükümlülükler” / “Hisse Senedi” kalemi altında “Bankalar” ve “Diğer Sektörler” olmak üzere yurtdışı yerleşik yatırımcıların yatırım yaptıkları sektörler gösterilecektir.
- Altıncı El Kitabı’nın finans hesabında getirdiği en büyük değişiklik, “Doğrudan Yatırım” kaleminin yatırımın yönüne göre “Yurtiçinde” ve “Yurtdışında” kalemleri altında gösterilmesi yerine, bilanço yaklaşımından hareketle “Varlıklar” ve “Yükümlülükler” ayrımları altında gösterilmesidir. Bu çerçevede eski yönteme göre sözgelimi,
 - Türkiye’de yerleşik ana ortağın yurtdışındaki şube, iştirak ve bağlı ortaklığına yaptığı doğrudan yatırımlar ile
 - Yurtdışındaki şube, iştirak ve bağlı ortaklığın Türkiye’deki ana ortağına yaptığı yatırımlar (Tersine Yatırım)netleştirilerek “Yurtdışında” kaleminin altında gösterilmesi gerekmektedir.

“Varlık / Yükümlülük” esaslı yeni sunumda ise

- Türkiye’de yerleşik ana ortağın yurtdışındaki şube, iştirak ve bağlı ortaklığına yaptığı doğrudan yatırımlar “Varlıklar” kaleminin altında,
- Yurtdışındaki şube, iştirak ve bağlı ortaklığın Türkiye’deki ana ortağına yaptığı yatırımlar (Tersine Yatırım) da “Yükümlülükler” kaleminin altında gösterilecektir.⁴

⁴ **Beşinci El Kitabı formatındaki eski yayında** “Doğrudan Yatırımlar/Yurtiçinde/Diğer Sermaye” kalemi altında gösterilmekte olan *Türkiye’deki ana ortağın yurtdışında yerleşik şube, iştirak ve bağlı ortaklığından sağladığı krediler (net)*, **Beşinci El Kitabı formatındaki yeni yayında**, yeni derlenmeye başlanan *Türkiye’de yerleşik ana ortağın yurtdışındaki şube, iştirak ve bağlı ortaklığına verdiği krediler (net)* ile birlikte, metodolojiye uygun olarak “Doğrudan Yatırımlar/Yurtdışında/Diğer Sermaye” kalemi altında gösterilecektir.

Benzer şekilde, yeni derlenmeye başlanan *Türkiye’de yerleşik şube, iştirak ve bağlı ortaklığın yurtdışındaki ana ortağına verdiği ve Türkiye’de yerleşik doğrudan yatırım şirketinin yurtdışında yerleşik grup şirketlerine verdiği krediler (net)*, **Beşinci El Kitabı formatındaki yeni yayında** “Doğrudan Yatırımlar/Yurtiçinde/Diğer Sermaye” kalemi altında gösterilecektir.

Dolayısıyla, Beşinci El Kitabı formatındaki eski yayın ile Beşinci El Kitabı formatındaki yeni yayında “Doğrudan Yatırımlar/Yurtdışında” ve “Doğrudan Yatırımlar/Yurtiçinde” kalemleri rakamsal farklılık gösterecektir.

Bu uygulama çerçevesinde, “Tersine Yatırımlar” nedeniyle değişmeyecek olan “Doğrudan Yatırımlar” ana kalemi, yeni derlenmeye başlanan “Doğrudan Yatırımlar / Net Varlık Edinimi / Diğer Sermaye” verisinin Altıncı El Kitabı ile birlikte kullanılmaya başlanmasından dolayı değişiklik gösterecektir.

- Altıncı El Kitabı’na göre, bankaların ve diğer finansal kuruluşların bağlı kuruluşlar ile yaptığı borçlanma ile ilgili tüm işlemler “Doğrudan Yatırım” kaleminden çıkarılarak “Portföy Yatırımı” ya da “Diğer Yatırımlar” kalemlerinde kaydedilmeye başlanacaktır. Ancak, Türkiye’nin ödemeler dengesi hâlihazırda bu kurala göre derlendiği için herhangi bir değişikliğe gidilmeyecektir.
- Benzer şekilde, Altıncı El Kitabı’na göre doğrudan yatırım kapsamına alınan Türkiye’de yerleşik doğrudan yatırım işletmesinin yurtdışında yerleşik **grup şirketinden** sağladığı kredilere (net) ilişkin veriler, Türkiye’nin Ödemeler Dengesi İstatistiklerinde hâlihazırda yeni standartlara uygun olarak kaydedilmekte olup, yeni sunumda da “Doğrudan Yatırımlar/Net Yükümlülük Oluşumu/Diğer Sermaye” kalemi altında gösterilecektir. Diğer taraftan, yeni derlenmeye başlanan Türkiye’de yerleşik doğrudan yatırım işletmesinin yurtdışında yerleşik **grup şirketine** verdiği kredilere (net) ilişkin veriler ise, yeni sunumda “Doğrudan Yatırımlar/Net Varlık Edinimi/Diğer Sermaye” kalemi altında gösterilmeye başlanacaktır.
- Altıncı El Kitabı’nda, IMF tarafından üye ülkelere yeni tahsis edilen Özel Çekme Hakları (Special Drawing Rights-SDR), brüt rezerv varlıklarında artış ve aynı zamanda genel hükümetin uzun vadeli borç yükümlülüklerinde “Net Yükümlülük Oluşumu” olarak kaydedilmektedir. IMF tarafından ülkemize sağlanan kota artışı imkânına paralel olarak, 2009 yılının Ağustos ayında 883,1 milyon SDR tutarında “genel SDR tahsisatı” ve Eylül ayında 75,9 milyon SDR tutarında “özel SDR tahsisatı” yapılmıştır. Söz konusu tutarlar, ilgili ayların ödemeler dengesi ve uluslararası yatırım pozisyonu istatistiklerinde Altıncı El Kitabı’na uyumlu olarak, “Diğer Yatırımlar” altında “Yükümlülükler/Diğer Yükümlülükler” ve “Rezerv Varlıklar” altında “Resmi Rezervler/Döviz Varlıkları” kalemleri altında kaydedilmiştir.

II. İLETİŞİM

Altıncı El Kitabı'na geçiş, geçiş ile ilgili kamuoyunda oluŐan her türlü soru odemeler.dengesi@tcmb.gov.tr adresinden yanıtlanacaktır.

Altıncı El Kitabı'na geçiş, bir basın duyurusu aracılığıyla duyurulacak ve demeler Dengesi İstatistikleri ile Uluslararası Yatırım Pozisyonu internet sayfalarında, yenilenecek yöntemsel açıklama yayımlanacaktır. Ayrıca, Beşinci El Kitabı ile Altıncı El Kitabı formatında hazırlanan istatistikler geçiş aŐamasında birlikte yayımlanacaktır.

Geçiş süreci boyunca kullanıcılardan gelen sorulara verilen cevaplardan oluŐacak "SıkŐa Sorulan Sorular" bölümü de yine istatistiklerin internet sayfalarında yer alacaktır.

III. ALTINCI EL KİTABI'NA GÖRE OLUŞTURULAN ÖDEMELER DENGESİ SUNUMUNUN BEŞİNCİ EL KİTABI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Altıncı El Kitabı		Not	Beşinci El Kitabı	
I -	CARİ İŞLEMLER HESABI			I -
	Mal, Hizmet ve Birincil Gelir Dengesi (A+B+C) Mal ve Hizmet Dengesi(A+B)			Mal, Hizmet ve Yatırım Geliri Dengesi(A+B+C) Mal ve Hizmet Dengesi (A+B)
A.	DIŞ TİCARET DENGESİ		A.	DIŞ TİCARET DENGESİ
	Toplam Mal İhracatı Toplam Mal İthalatı			Toplam Mal İhracatı Toplam Mal İthalatı
1.	Genel Mal Ticareti (Ödemeler D. Tanımlı)		1.	Genel Mal Ticareti
1.1.	İhracat		1.1.	İhracat f.o.b.
1.1.1.	İhracat f.o.b.		1.1.1.	İhracat f.o.b.
1.1.2.	Bavul Ticareti		1.1.2.	Bavul Ticareti
1.1.3.	Uyarlama: Diğer Mallar		1.1.3.	Uyarlama: Diğer Mallar
1.2.	İthalat		1.2.	İthalat f.o.b.
1.2.1.	İthalat c.i.f.		1.2.1.	İthalat c.i.f.
1.2.2.	Uyarlama: Navlun ve Sigorta		1.2.2.	Uyarlama: Navlun ve Sigorta
1.2.3.	Uyarlama: Diğer Mallar	(1)	1.2.3.	Uyarlama: Diğer Mallar
2.	Net Transit Ticaret Geliri	(2)	2.	Parasal Olmayan Altın (net)
3.	Parasal Olmayan Altın			İhracat İthalat
	İhracat İthalat		3.	Limanlarda Sağlanan Mallar
				İhracat İthalat
			4.	İşlem Gören Mallar
				İhracat İthalat
			5.	Tamir ve Bakım Hizmetleri
				İhracat İthalat
B.	HİZMETLER DENGESİ		B.	HİZMETLER DENGESİ
	Gelir Gider			Gelir Gider
1.	İşlem Gören Mallar	(3)		
	Gelir Gider			
2.	Tamir ve Bakım Hizmetleri	(4)		
	Gelir Gider			
3.	Taşımacılık		1.	Taşımacılık
	Gelir Gider			Gelir Gider

3.1.	Navlun	Gelir Gider		1.1.	Navlun	Gelir Gider	
3.2.	Diğer Taşımacılık	Gelir Gider	(5)	1.2.	Diğer Taşımacılık	Gelir Gider	
4.	Seyahat	Gelir Gider	(6)	2.	Turizm	Gelir Gider	
5.	İnşaat Hizmetleri	Gelir Gider		3.	İnşaat Hizmetleri	Gelir Gider	
6.	Sigorta Hizmetleri	Gelir Gider		4.	Sigorta Hizmetleri	Gelir Gider	
7.	Finansal Hizmetler	Gelir Gider		5.	Finansal Hizmetler	Gelir Gider	
8.	Diğer Ticari Hizmetler	Gelir Gider	(2)	6.	Diğer Ticari Hizmetler	Gelir Gider	
9.	Resmi Hizmetler	Gelir Gider		7.	Resmi Hizmetler	Gelir Gider	
10.	Diğer Hizmetler	Gelir Gider	(5)	8.	Diğer Hizmetler	Gelir Gider	
C.	BİRİNCİL GELİR DENGESİ	Gelir Gider	(7)	C.	GELİR DENGESİ	Gelir Gider	
1.	Ücret Ödemeleri	Gelir Gider		1.	Ücret Ödemeleri	Gelir Gider	
2.	Yatırım Geliri	Gelir Gider		2.	Yatırım Geliri Dengesi	Gelir Gider	
2.1.	Doğrudan Yatırım	Gelir Gider		2.1.	Doğrudan Yatırımlar	Gelir Gider	
2.2.	Portföy Yatırımları	Gelir Gider		2.2.	Portföy Yatırımları	Gelir Gider	
2.3.	Diğer Yatırımlar			2.3.	Diğer Yatırımlar		
2.3.1.	Faiz Geliri			2.3.1.	Faiz Geliri		
2.3.2.	Faiz Gideri			2.3.2.	Faiz Gideri		
2.3.2.1.	<u>Uzun Vade</u>			2.3.2.1.	<u>Uzun Vade</u>		

2.3.2.1.1.	Merkez Bankası		2.3.2.1.1.	Merkez Bankası	
2.3.2.1.2.	Genel Hükümet		2.3.2.1.2.	Genel Hükümet	
2.3.2.1.3.	Bankalar		2.3.2.1.3.	Bankalar	
2.3.2.1.4.	Diğer Sektör		2.3.2.1.4.	Diğer Sektör	
2.3.2.2.	Kısa Vade		2.3.2.2.	Kısa Vade	
D.	İKİNCİL GELİR DENGESİ	(8)	D.	CARİ TRANSFERLER	
1.	Genel Hükümet		1.	Genel Hükümet	
2.	Diğer Sektörler		2.	Diğer Sektörler	
2.1.	Kişisel Transferler		2.1.	İşçi Gelirleri	
2.1.1.	İşçi Gelirleri		2.2.	Diğer Transferler	
2.1.2.	Diğer Kişisel Transferler				
2.2.	Diğer Transferler				
II -	SERMAYE HESABI	(9)	II -	SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	
1.	Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Varlıklar		A.	SERMAYE HESABI	
			1.	Göçmen Transferleri	
			2.	Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Varlıklar	
III -	FİNANS HESABI	(10)	B.	FİNANS HESAPLARI	
1.	Doğrudan Yatırımlar	(11)	1.	Doğrudan Yatırımlar	
1.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	1.1.	Yurtdışında	
1.1.1.	Sermaye		1.1.1.	Sermaye	Giriş Çıkış
	Yatırım Tasfiye		1.1.2.	Diğer Sermaye (Net)	
1.1.2.	Diğer Sermaye (Net)		1.2.	Yurtiçinde	
1.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	1.2.1.	Sermaye	Giriş Çıkış
1.2.1.	Sermaye				
			1.2.2.	Diğer Sermaye (Net)	
	Yatırım Tasfiye		1.2.3.	Gayrimenkul (Net)	
1.2.2.	Diğer Sermaye (Net)		2.	Portföy Yatırımları	
1.2.3.	Gayrimenkul (Net)		2.1.	Varlıklar	
2.	Portföy Yatırımları	(10)	2.1.1	Genel Hükümet	
2.1.	Net Varlık Edinimi		2.1.2	Bankalar	
2.1.1	Genel Hükümet		2.1.3	Diğer Sektörler	
2.1.2	Bankalar		2.2.	Yükümlülükler	
2.1.3	Diğer Sektörler		2.2.1.	Hisse Senetleri	
2.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	2.2.1.1.	Bankalar	
2.2.1.	Hisse Senetleri	(12)	2.2.1.2.	Diğer Sektörler	
2.2.1.1.	Bankalar		2.2.2.	Borç Senetleri	
2.2.1.2.	Diğer Sektörler		2.2.2.1.	Merkez Bankası	
2.2.2.	Borç Senetleri		2.2.2.2.	Genel Hükümet	
2.2.2.1.	Merkez Bankası		2.2.2.2.1.	Yurtiçi	
2.2.2.2.	Bankalar		2.2.2.2.2.	Yurtdışı	
2.2.2.2.1.	Yurtiçi		2.2.2.2.2.1.	Borçlanma	
2.2.2.2.2.	Yurtdışı		2.2.2.2.2.2.	Geri Ödeme	
2.2.2.3.	Genel Hükümet				
2.2.2.3.1.	Yurtiçi				

2.2.2.3.2.	Yurtdışı		2.2.2.3.	Bankalar
2.2.2.3.2.1.	Borçlanma		2.2.2.3.1.	Yurtiçi
2.2.2.3.2.2.	Geri Ödeme		2.2.2.3.2.	Yurtdışı
2.2.2.4.	Diğer Sektörler		2.2.2.4.	Diğer Sektörler
2.2.2.4.1.	Yurtiçi		2.2.2.4.1.	Yurtiçi
2.2.2.4.2.	Yurtdışı		2.2.2.4.2.	Yurtdışı
3.	Diğer Yatırımlar		3.	Diğer Yatırımlar
3.1.	Efektif ve Mevduatlar		3.1.	Varlıklar
3.1.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	3.1.1.	Ticari Krediler
3.1.1.1.	Bankalar		3.1.1.1.	Verilen Krediler
3.1.1.1.1.	Yabancı Para		3.1.1.2.	Geri Ödeme
3.1.1.1.2.	Türk Lirası		3.1.2.	Krediler
3.1.1.2.	Diğer Sektörler		3.1.2.1.	Merkez Bankası
3.1.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	3.1.2.2.	Genel Hükümet
3.1.2.1.	Merkez Bankası		3.1.2.3.	Bankalar
3.1.2.1.1.	Kısa Vade		3.1.3.	Efektif ve Mevduat
3.1.2.1.2.	Uzun Vade		3.1.3.1.	Bankalar
3.1.2.2.	Bankalar		3.1.3.1.1.	Yabancı Para
3.1.2.2.1.	Yurtdışı Bankalar		3.1.3.1.2.	Türk Lirası
3.1.2.2.1.1.	Yabancı Para		3.1.3.2.	Diğer Sektörler
3.1.2.2.1.2.	Türk Lirası		3.1.4.	Diğer Varlıklar
3.1.2.2.2.	Yurtdışı Kişiler		3.1.4.1.	Merkez Bankası
3.2.	Krediler		3.1.4.2.	Genel Hükümet
3.2.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	3.1.4.3.	Diğer Sektörler
3.2.1.1.	Merkez Bankası		3.2.	Yükümlülükler
3.2.1.2.	Bankalar		3.2.1.	Ticari Krediler
3.2.1.3.	Genel Hükümet		3.2.1.1.	Uzun Vade
3.2.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	3.2.1.1.1.	Kullanım
3.2.2.1.	Merkez Bankası		3.2.1.1.2.	Geri Ödeme
3.2.2.1.1.	Uluslar. Para Fonu		3.2.1.2.	Kısa Vade
3.2.2.1.1.1.	Kredileri		3.2.1.2.1.	Kullanım
3.2.2.1.1.1.1.	Kullanım		3.2.1.2.2.	Geri Ödeme
3.2.2.1.1.2.	Geri Ödeme		3.2.2.	Krediler
3.2.2.1.2.	Kısa Vade		3.2.2.1.	Merkez Bankası
3.2.2.1.3.	Uzun Vade		3.2.2.1.1.	Uluslar. Para Fonu
3.2.2.1.3.1.	Kullanım		3.2.2.1.1.1.	Kredileri
3.2.2.1.3.2.	Geri Ödeme		3.2.2.1.1.1.1.	Kullanım
3.2.2.2.	Bankalar		3.2.2.1.1.2.	Geri Ödeme
3.2.2.2.1.	Kısa Vade		3.2.2.1.2.	Uzun Vade
3.2.2.2.2.	Uzun Vade		3.2.2.1.2.1.	Kullanım
3.2.2.2.2.1.	Kullanım		3.2.2.1.2.2.	Geri Ödeme
3.2.2.2.2.2.	Geri Ödeme		3.2.2.1.3.	Kısa Vade
3.2.2.3.	Genel Hükümet		3.2.2.2.	Genel Hükümet
3.2.2.3.1.	Uluslar. Para Fonu		3.2.2.2.1.	Uluslar. Para Fonu
3.2.2.3.1.1.	Kredileri		3.2.2.2.1.1.	Kredileri
3.2.2.3.1.1.1.	Kullanım		3.2.2.2.1.1.1.	Kullanım
3.2.2.3.1.2.	Geri Ödeme		3.2.2.2.1.2.	Geri Ödeme

3.2.2.3.2.	Kısa Vade		3.2.2.2.2.	Uzun Vade
3.2.2.3.3.	Uzun Vade		3.2.2.2.2.1	Kullanım
3.2.2.3.3.1.	Kullanım		3.2.2.2.2.2	Geri Ödeme
3.2.2.3.3.2.	Geri Ödeme		3.2.2.2.3.	Kısa Vade
3.2.2.4.	Diğer Sektörler		3.2.2.3.	Bankalar
3.2.2.4.1.	Kısa Vade		3.2.2.3.1.	Uzun Vade
3.2.2.4.2.	Uzun Vade		3.2.2.3.1.1.	Kullanım
3.2.2.4.2.1.	Kullanım		3.2.2.3.1.2.	Geri Ödeme
3.2.2.4.2.2.	Geri Ödeme		3.2.2.3.2.	Kısa Vade
3.3.	<u>Ticari Krediler</u>		3.2.2.4.	Diğer Sektörler
3.3.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	3.2.2.4.1.	Uzun Vade
3.3.1.1.	Verilen Krediler		3.2.2.4.1.1.	Kullanım
3.3.1.2.	Geri Ödeme		3.2.2.4.1.2.	Geri Ödeme
3.3.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	3.2.2.4.2.	Kısa Vade
3.3.2.1.	Kısa Vade		3.2.3.	<u>Mevduatlar</u>
3.3.2.1.1.	Kullanım		3.2.3.1.	Merkez Bankası
3.3.2.1.2.	Geri Ödeme		3.2.3.1.1.	Uzun Vade
3.3.2.2.	Uzun Vade		3.2.3.1.2.	Kısa Vade
3.3.2.2.1.	Kullanım		3.2.3.2.	Bankalar
3.3.2.2.2.	Geri Ödeme		3.2.3.2.1.	Yurtdışı Bankalar
3.4.	<u>Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler</u>		3.2.3.2.1.1.	Yabancı Para
3.4.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	3.2.3.2.1.2.	Türk Lirası
3.4.1.1.	Merkez Bankası		3.2.3.2.2.	Yurtdışı Kişiler
3.4.1.2.	Genel Hükümet		3.2.4.	<u>Diğer Yükümlülükler</u>
3.4.1.3.	Diğer Sektörler			
3.4.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)		
3.4.2.1.	Merkez Bankası			
3.4.2.2.	Diğer Sektörler			
3.5.	Özel Çekme Hakları, SDR (Net Yük.)	(13)		
4.	Rezerv Varlıklar		4.	Rezerv Varlıklar
4.1.	Uluslararası Para Fonu Nezd. Varlıklar		4.1.	Uluslararası Para Fonu Nezd. Varlıklar
4.2.	Resmi Rezervler		4.2.	Resmi Rezervler
4.2.1.	Döviz Varlıkları		4.2.1.	Döviz Varlıkları
4.2.2.	Menkul Kıymetler		4.2.2.	Menkul Kıymetler
IV -	NET HATA NOKSAN		III -	NET HATA NOKSAN

Altıncı El Kitabı	
I -	CARİ İŞLEMLER HESABI
	Mal, Hizmet ve Birincil Gelir Dengesi (A+B+C)
	Mal ve Hizmet Dengesi(A+B)
A.	DIŞ TİCARET DENGESİ

Not

Beşinci El Kitabı	
I -	CARİ İŞLEMLER HESABI
	Mal, Hizmet ve Yatırım Geliri Dengesi(A+B+C)
	Mal ve Hizmet Dengesi (A+B)
A.	DIŞ TİCARET DENGESİ

		Toplam Mal İhracatı Toplam Mal İthalatı			Toplam Mal İhracatı Toplam Mal İthalatı
1.	Genel Mal Ticareti (Ödemeler D. Tanımlı)		1.	Genel Mal Ticareti	
1.1.	<u>İhracat</u>		1.1.	<u>İhracat f.o.b.</u>	
1.1.1.	İhracat f.o.b.		1.1.1.	İhracat f.o.b.	
1.1.2.	Bavul Ticareti		1.1.2.	Bavul Ticareti	
1.1.3.	Uyarlama: Diğer Mallar		1.1.3.	Uyarlama: Diğer Mallar	
1.2.	<u>İthalat</u>		1.2.	<u>İthalat f.o.b.</u>	
1.2.1.	İthalat c.i.f.		1.2.1.	İthalat c.i.f.	
1.2.2.	Uyarlama: Navlun ve Sigorta		1.2.2.	Uyarlama: Navlun ve Sigorta	
1.2.3.	Uyarlama: Diğer Mallar	(1)	1.2.3.	Uyarlama: Diğer Mallar	
2.	Net Transit Ticaret Geliri	(2)	2.	Parasal Olmayan Altın (net)	
3.	Parasal Olmayan Altın				İhracat İthalat
		İhracat İthalat	3.	Limanlarda Sağlanan Mallar	İhracat İthalat
			4.	İşlem Gören Mallar	İhracat İthalat
			5.	Tamir ve Bakım Hizmetleri	İhracat İthalat
B.	HİZMETLER DENGESİ		B.	HİZMETLER DENGESİ	Gelir Gider
		Gelir Gider			Gelir Gider
1.	İşlem Gören Mallar	(3)			
		Gelir Gider			
2.	Tamir ve Bakım Hizmetleri	(4)			
		Gelir Gider	1.	Taşımacılık	Gelir Gider
3.	Taşımacılık				Gelir Gider
3.1.	Navlun		1.1.	Navlun	Gelir Gider
3.2.	Diğer Taşımacılık	(5)	1.2.	Diğer Taşımacılık	Gelir Gider
		Gelir Gider	2.	Turizm	Gelir Gider
4.	Seyahat	(6)			Gelir Gider
		Gelir Gider	3.	İnşaat Hizmetleri	
5.	İnşaat Hizmetleri				

		Gelir Gider			Gelir Gider
6.	Sigorta Hizmetleri			4.	Sigorta Hizmetleri
		Gelir Gider			Gelir Gider
7.	Finansal Hizmetler			5.	Finansal Hizmetler
		Gelir Gider			Gelir Gider
8.	Diğer Ticari Hizmetler	(2)		6.	Diğer Ticari Hizmetler
		Gelir Gider			Gelir Gider
9.	Resmi Hizmetler			7.	Resmi Hizmetler
		Gelir Gider			Gelir Gider
10.	Diğer Hizmetler	(5)		8.	Diğer Hizmetler
		Gelir Gider			Gelir Gider
C.	BİRİNCİL GELİR DENGESİ	(7)		C.	GELİR DENGESİ
		Gelir Gider			Gelir Gider
1.	Ücret Ödemeleri			1.	Ücret Ödemeleri
		Gelir Gider			Gelir Gider
2.	Yatırım Geliri			2.	Yatırım Geliri Dengesi
		Gelir Gider			Gelir Gider
2.1.	Doğrudan Yatırım			2.1.	Doğrudan Yatırımlar
		Gelir Gider			Gelir Gider
2.2.	Portföy Yatırımları			2.2.	Portföy Yatırımları
		Gelir Gider			Gelir Gider
2.3.	Diğer Yatırımlar			2.3.	Diğer Yatırımlar
2.3.1.	Faiz Geliri			2.3.1.	Faiz Geliri
2.3.2.	Faiz Gideri			2.3.2.	Faiz Gideri
2.3.2.1.	<u>Uzun Vade</u>			2.3.2.1.	<u>Uzun Vade</u>
2.3.2.1.1.	Merkez Bankası			2.3.2.1.1.	Merkez Bankası
2.3.2.1.2.	Genel Hükümet			2.3.2.1.2.	Genel Hükümet
2.3.2.1.3.	Bankalar			2.3.2.1.3.	Bankalar
2.3.2.1.4.	Diğer Sektör			2.3.2.1.4.	Diğer Sektör
2.3.2.2.	<u>Kısa Vade</u>			2.3.2.2.	<u>Kısa Vade</u>
D.	İKİNCİL GELİR DENGESİ	(8)		D.	CARİ TRANSFERLER
1.	Genel Hükümet			1.	Genel Hükümet
2.	Diğer Sektörler			2.	Diğer Sektörler
2.1.	Kişisel Transferler				
2.1.1.	İşçi Gelirleri			2.1.	İşçi Gelirleri

2.1.2.	Diğer Kişisel Transferler		2.2.	Diğer Transferler	
2.2.	Diğer Transferler		II -	SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	
II -	SERMAYE HESABI	(9)	A.	SERMAYE HESABI	
1.	Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Varlıklar		1.	Göçmen Transferleri	
III -	FİNANS HESABI	(10)	2.	Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Varlıklar	
1.	Doğrudan Yatırımlar	(11)	B.	FİNANS HESAPLARI	
1.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	1.	Doğrudan Yatırımlar	
1.1.1.	Sermaye		1.1.	Yurtdışında	
			1.1.1.	Sermaye	Giriş Çıkış
1.1.2.	Diğer Sermaye (Net)		1.1.2.	Diğer Sermaye (Net)	
1.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	1.2.	Yurtiçinde	
1.2.1.	Sermaye		1.2.1.	Sermaye	Giriş Çıkış
			1.2.2.	Diğer Sermaye (Net)	
1.2.2.	Diğer Sermaye (Net)		1.2.3.	Gayrimenkul (Net)	
1.2.3.	Gayrimenkul (Net)		2.	Portföy Yatırımları	
2.	Portföy Yatırımları		2.1.	Net Varlık Edinimi	
2.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	2.1.1	Genel Hükümet	
2.1.1	Genel Hükümet		2.1.2	Bankalar	
2.1.2	Bankalar		2.1.3	Diğer Sektörler	
2.1.3	Diğer Sektörler		2.2.	Yükümlülükler	
2.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	2.2.1.	Hisse Senetleri	
2.2.1.	Hisse Senetleri	(12)	2.2.1.1.	Bankalar	
2.2.1.1.	Bankalar		2.2.1.2.	Diğer Sektörler	
2.2.1.2.	Diğer Sektörler		2.2.2.	Borç Senetleri	
2.2.2.	<u>Borç Senetleri</u>		2.2.2.1.	Merkez Bankası	
2.2.2.1.	Merkez Bankası		2.2.2.2.	Genel Hükümet	
2.2.2.2.	Bankalar		2.2.2.2.1.	Yurtiçi	
2.2.2.2.1.	Yurtiçi		2.2.2.2.2.	Yurtdışı	
2.2.2.2.2.	Yurtdışı		2.2.2.2.2.1	Genel Hükümet	
2.2.2.3.	Genel Hükümet		.	Borçlanma	
2.2.2.3.1.	Yurtiçi		2.2.2.2.2.2	.	
2.2.2.3.2.	Yurtdışı		.	Geri Ödeme	
2.2.2.3.2.1	Borçlanma		2.2.2.3.	Bankalar	
.			2.2.2.3.1.	Yurtiçi	
2.2.2.3.2.2	Geri Ödeme		2.2.2.3.2.	Yurtdışı	
.			2.2.2.4.	Diğer Sektörler	
2.2.2.4.	Diğer Sektörler		2.2.2.4.1.	Yurtiçi	
2.2.2.4.1.	Yurtiçi		2.2.2.4.2.	Yurtdışı	
2.2.2.4.2.	Yurtdışı		3.	Diğer Yatırımlar	
3.	Diğer Yatırımlar		3.1.	Diğer Yatırımlar Varlıklar	
3.1.	<u>Efektif ve Mevduatlar</u>		3.1.1.	Ticari Krediler	
3.1.1.	Net Varlık Edinimi	(10)			

3.1.1.1.	Bankalar		3.1.1.1.	Verilen Krediler
3.1.1.1.1.	Yabancı Para		3.1.1.2.	Geri Ödeme
3.1.1.1.2.	Türk Lirası		3.1.2.	Krediler
3.1.1.2.	Diğer Sektörler		3.1.2.1.	Merkez Bankası
3.1.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	3.1.2.2.	Genel Hükümet
3.1.2.1.	Merkez Bankası		3.1.2.3.	Bankalar
3.1.2.1.1.	Kısa Vade		3.1.3.	Efektif ve Mevduat
3.1.2.1.2.	Uzun Vade		3.1.3.1.	Bankalar
3.1.2.2.	Bankalar		3.1.3.1.1.	Yabancı Para
3.1.2.2.1.	Yurtdışı Bankalar		3.1.3.1.2.	Türk Lirası
3.1.2.2.1.1	Yabancı Para		3.1.3.2.	Diğer Sektörler
3.1.2.2.1.2	Türk Lirası		3.1.4.	Diğer Varlıklar
3.1.2.2.2.	Yurtdışı Kişiler		3.1.4.1.	Merkez Bankası
3.2.	<u>Krediler</u>		3.1.4.2.	Genel Hükümet
3.2.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	3.1.4.3.	Diğer Sektörler
3.2.1.1.	Merkez Bankası		3.2.	Yükümlülükler
3.2.1.2.	Bankalar		3.2.1.	<u>Ticari Krediler</u>
3.2.1.3.	Genel Hükümet		3.2.1.1.	Uzun Vade
3.2.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	3.2.1.1.1	Kullanım
3.2.2.1.	Merkez Bankası		3.2.1.1.2	Geri Ödeme
3.2.2.1.1.	Uluslar. Para Fonu Kredileri		3.2.1.2.	Kısa Vade
3.2.2.1.1.1	Kullanım		3.2.1.2.1	Kullanım
3.2.2.1.1.2	Geri Ödeme		3.2.1.2.2	Geri Ödeme
3.2.2.1.2.	Kısa Vade		3.2.2.	<u>Krediler</u>
3.2.2.1.3.	Uzun Vade		3.2.2.1.	Merkez Bankası
3.2.2.1.3.1	Kullanım		3.2.2.1.1.	Uluslar. Para Fonu Kredileri
3.2.2.1.3.2	Geri Ödeme		3.2.2.1.1.1	Kullanım
3.2.2.2.	Bankalar		3.2.2.1.1.2	Geri Ödeme
3.2.2.2.1.	Kısa Vade		3.2.2.1.2.	Uzun Vade
3.2.2.2.2.	Uzun Vade		3.2.2.1.2.1	Kullanım
3.2.2.2.2.1	Kullanım		3.2.2.1.2.2	Geri Ödeme
3.2.2.2.2.2	Geri Ödeme		3.2.2.1.3.	Kısa Vade
3.2.2.3.	Genel Hükümet		3.2.2.2.	Genel Hükümet
3.2.2.3.1.	Uluslar. Para Fonu Kredileri		3.2.2.2.1.	Uluslar. Para Fonu Kredileri
3.2.2.3.1.1	Kullanım		3.2.2.2.1.1	Kullanım
3.2.2.3.1.2	Geri Ödeme		3.2.2.2.1.2	Geri Ödeme
3.2.2.3.2.	Kısa Vade		3.2.2.2.2.	Uzun Vade
3.2.2.3.3.	Uzun Vade		3.2.2.2.2.1	Kullanım
3.2.2.3.3.1	Kullanım		3.2.2.2.2.2	Geri Ödeme
3.2.2.3.3.2	Geri Ödeme		3.2.2.2.3.	Kısa Vade
3.2.2.4.	Diğer Sektörler		3.2.2.3.	Bankalar

3.2.2.4.1.	Kısa Vade		3.2.2.3.1.	Uzun Vade
3.2.2.4.2.	Uzun Vade		3.2.2.3.1.1	
3.2.2.4.2.1	Kullanım		.	Kullanım
.			3.2.2.3.1.2	Geri Ödeme
3.2.2.4.2.2	Geri Ödeme		.	
.			3.2.2.3.2.	Kısa Vade
3.3.	<u>Ticari Krediler</u>		3.2.2.4.	Diğer Sektörler
3.3.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	3.2.2.4.1.	Uzun Vade
3.3.1.1.	Verilen Krediler		3.2.2.4.1.1	
			.	Kullanım
3.3.1.2.	Geri Ödeme		3.2.2.4.1.2	Geri Ödeme
			.	
3.3.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)	3.2.2.4.2.	Kısa Vade
3.3.2.1.	Kısa Vade		3.2.3.	<u>Mevduatlar</u>
3.3.2.1.1.	Kullanım		3.2.3.1.	Merkez Bankası
3.3.2.1.2.	Geri Ödeme		3.2.3.1.1.	Uzun Vade
3.3.2.2.	Uzun Vade		3.2.3.1.2.	Kısa Vade
3.3.2.2.1.	Kullanım		3.2.3.2.	Bankalar
3.3.2.2.2.	Geri Ödeme		3.2.3.2.1.	Yurtdışı Bankalar
			3.2.3.2.1.1	
3.4.	<u>Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler</u>		.	Yabancı Para
3.4.1.	Net Varlık Edinimi	(10)	3.2.3.2.1.2	Türk Lirası
3.4.1.1.	Merkez Bankası		.	
3.4.1.2.	Genel Hükümet		3.2.3.2.2.	Yurtdışı Kişiler
3.4.1.3.	Diğer Sektörler		3.2.4.	<u>Diğer Yükümlülükler</u>
3.4.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	(10)		
3.4.2.1.	Merkez Bankası			
3.4.2.2.	Diğer Sektörler			
3.5.	Özel Çekme Hakları, SDR (Net Yük.)	(13)		
4.	Rezerv Varlıklar		4.	Rezerv Varlıklar
4.1.	Uluslararası Para Fonu Nezd. Varlıklar		4.1.	Uluslararası Para Fonu Nezd. Varlıklar
4.2.	Resmi Rezervler		4.2.	Resmi Rezervler
4.2.1.	Döviz Varlıkları		4.2.1.	Döviz Varlıkları
4.2.2.	Menkul Kıymetler		4.2.2.	Menkul Kıymetler

(1) Beşinci El Kitabı'nda "Dış Ticaret Dengesi" altında ayrı bir kalem olarak gösterilen "Limanlarda Sağlanan Mallar" kalemi, Altıncı El Kitabı'nda "Uyarılma" kalemi ile "Genel Mal Ticareti / İthalat" kalemi altına eklenirken, TÜİK tarafından yayımlanmakta olan ihracat verileri "Limanlarda Sağlanan Mallara" ilişkin ihracatı da içerdiği için "Genel Mal Ticareti / İhracat" kalemi altında "Uyarılma" kaleminde yer almamaktadır.

(2) "Net Transit Ticaret Geliri" Beşinci El Kitabında " Diğer Ticari Hizmetler" kaleminin altında yer almaktadır.

(3) Beşinci El Kitabı'nda "Dış Ticaret Dengesi" altında yer alan "İşlem Gören Mallar" kalemi, Altıncı El Kitabı'nda "Hizmetler"e taşınmıştır.

(4) Beşinci El Kitabı'nda "Dış Ticaret Dengesi" altında yer alan "Tamir ve Bakım Hizmetleri" kalemi, Altıncı El Kitabı'nda "Hizmetler" kalemi altına taşınmıştır.

- (5) Beşinci El Kitabı'nda "Hizmetler / Diğer Hizmetler" kalemi altında gösterilen "Posta ve Kurye Hizmetleri" kalemi, Altıncı El Kitabı'nda "Taşımacılık" altına taşınmıştır.
- (6) Beşinci El Kitabı'ndaki "Turizm" kaleminin ismi "Seyahat" olarak değiştirilmiştir.
- (7) Beşinci El Kitabı'ndaki "Gelir" kaleminin ismi "Birincil Gelir Dengesi" olarak değiştirilmiştir.
- (8) Beşinci El Kitabı'ndaki "Cari Transferler" kaleminin ismi "İkincil Gelir Dengesi" olarak değiştirilmiştir.
- (9) Beşinci El Kitabı'nda yer alan "Göçmen Transferleri" kalemi Altıncı El Kitabı'nda yer almamaktadır.
- (10) Beşinci El Kitabı'ndaki "Varlık - Yükümlülük" sınıflandırması, Altıncı El Kitabı'nda "Net Varlık Edinimi" ve "Net Yükümlülük Oluşumu" olarak adlandırılmıştır.
- (11) Beşinci El Kitabı'nda yatırımın yönüne göre kaydedilen ve "Yurtdışında" ve "Yurtiçinde" olarak adlandırılan "Doğrudan Yatırımlar", "Varlık - Yükümlülük" prensibine göre kaydedilmeye başlanmıştır.
- (12) "Hisse Senedi" kalemi altına "Bankalar" ve "Diğer Sektörler" olmak üzere yurtdışı yerleşik yatırımcıların yatırım yaptıkları sektörler eklenmiştir.
- (13) IMF tarafından sağlanan kota artışları Altıncı El Kitabı'nda ayrı bir kalem olarak kaydedilmektedir.

EK: ALTINCI EL KİTABI'NIN GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLER

Altıncı El Kitabı, IMF tarafından 2009 yılında yayımlanmıştır. Belirli bir ekonomi ile dünyanın geri kalanı arasındaki işlem (ödemeler dengesi akımları) ve pozisyonlara (Uluslararası Yatırım Pozisyonu - UYP - stoklar) ilişkin istatistiklerin derlenmesinde standart bir çerçeve görevi gören El Kitabı'nda, ödemeler dengesi ve UYP istatistiklerine ilişkin kavram, tanım, sınıflama ve uygulamalar ele alınmaktadır.

Yeni yöneme geçişin etkisi ile Beşinci El Kitabı ve Altıncı El Kitabı arasındaki yöntemsel değişiklikler konusunda kullanıcılara yardımcı olmak üzere aşağıda bazı açıklamalara yer verilmektedir.

1. Sunum Değişiklikleri

- Altıncı El Kitabı'nın getirdiği başlıca sunum değişikliği, Ödemeler Dengesi El Kitabı'nın adının, ödemeler dengesi konusu işlemlere ve UYP konusu pozisyonlara aynı derecede önem verildiğini vurgulamak üzere, **Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu El Kitabı** olarak değiştirilmesidir.
- Yenilenen El Kitabı'nda en önemli sunum değişikliği doğrudan yatırımlar ile ilgilidir. Doğrudan yatırımların "yönüne göre" kaydedildiği ve "Yurtiçinde" ve "Yurtdışında" başlıkları altında tersine yatırımların netleştiği Beşinci El Kitabı'nda gösterim yerine, Altıncı El Kitabı'nda "Varlıklar" ve "Yükümlülükler" başlıkları altında "brüt" bazda gösterim benimsenmiştir.
- Beşinci El Kitabı'nda "Cari İşlemler Hesabı" ve "Sermaye Hesabı"nda gelirler artı ve giderler eksi işaretle gösterilirken, Altıncı El Kitabı'nda hem gelirler hem de giderler artı işaret ile gösterilmektedir. Yeni sunumda artı bir değer varlık veya yükümlülüklerde artışa, eksi bir değer ise varlık veya yükümlülüklerde azalışa işaret etmektedir.
- Altıncı El Kitabı ile birlikte bazı isim değişiklikleri de gerçekleştirilmiştir. Beşinci El Kitabı'nda Finans Hesabındaki "Varlıklar" ve "Yükümlülükler" başlıkları, sırasıyla "Net Finansal Varlık Edinimi" ve "Net Yükümlülük Oluşumu" şeklinde yeniden isimlendirilmiştir.
- Beşinci El Kitabı'ndaki "Gelir Dengesi" ve "Cari Transferler" terimlerinin yerini Altıncı El Kitabı'nda sırasıyla "birincil gelir" ve "ikincil gelir" terimleri almıştır.
- Altıncı El Kitabı, Diğer Sektörler kalemine Diğer Finansal Kuruluşlar ve Finansal Olmayan Kuruluşlar, Hane halkı ve Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar alt ayrımlarını getirerek sektörel dağılımı güçlendirmektedir. Ayrıca, Altıncı El Kitabı'nda Merkez Bankası kurumsal bir alt sektör olarak Parasal Otorite'nin

yerini almış, rezerv varlıkların tanımlamasında ise Parasal Otorite'nin temel kavram olarak kullanımı devam etmiştir.

2. Yöntemsel Değişiklikler

Altıncı El Kitabı'nda temel kavramların büyük ölçüde değişmeden kaldığı ve mevcut değişikliklerin de i) "Cari İşlemler Hesabı", "Sermaye Hesabı" veya "Finans Hesabı" dengelerinde, ii) "Rezerv Varlıklar" seviyesinde ve iii) "Net Hata Noksan" kalemlerini etkilemeyecek şekilde tasarlandığı göz önünde bulundurulmalıdır.

a. Mal ve Hizmet Hesapları

Mal hesabı ile hizmetler hesabı, Altıncı El Kitabı uygulamasından en çok etkilenecek olan ödemeler dengesi hesaplarıdır. Mülkiyet değişimi prensibine ilişkin Beşinci El Kitabı'nda yer alan bir takım istisnaların Altıncı El Kitabı'nda kaldırılması nedeniyle, bazı mal ve hizmet işlemlerinin sınıflamasında değişiklikler ortaya çıkmıştır. Aşağıda bazı temel değişikliklere yer verilmektedir:

Beşinci El Kitabı'nda "Dış Ticaret Dengesi" altında ayrı bir kalem olarak gösterilen "Limanlarda Sağlanan Mallar", genel mal ticareti içerisinde gösterilmeye başlanmıştır.

Beşinci El Kitabı'nda dış ticaret dengesi altında gösterilmekte olan "İşlem Gören Mallar" kaleminin içeriği değişmiştir. İşlem görmek üzere yurtdışına gönderilen ve işlem görmesinin ardından mülkiyet değişimi olmaksızın ülkeye geri dönen mallar, genel mal ticareti dışında tutulmaya başlanmış ve söz konusu iki brüt akım arasındaki fark (malın işlem görmeden önceki ve sonraki değeri arasındaki fark) "İşlem Gören Mallar" adı altında hizmetler hesabına kaydedilmeye başlanmıştır.

Beşinci El Kitabı'nda genel mal ticareti altında kaydedilen "Tamir Gören Mallar" kalemi Altıncı El Kitabı'nda "Tamir ve Bakım Hizmetleri" olarak yeniden adlandırılarak, hizmetler hesabının altında kaydedilmeye başlanmıştır.

Beşinci El Kitabı'nda hizmetler hesabının altında "Transit Ticaret ve Diğer Dış Ticaret Hizmetleri" kalemine kaydedilen transit ticaret (ülke sınırlarından geçmeden malların önce ithal sonrasında ihraç edilmesi), Altıncı El Kitabı'nda "Genel Mal Ticareti" altında yeni bir kalem olan "Net Transit Ticaret" altında kaydedilmektedir.

Altıncı El Kitabı, hizmetler hesabına "Dolaylı Ölçülen Finansal Aracılık Hizmetleri (FISIM)" adı altında yeni bir kalem açılmasını önermektedir. FISIM, ödemeler dengesi istatistiklerinde "Diğer Yatırımlar"ın konusu olan finansal kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen kredi ve mevduat işlemlerinde, ödenen/tahsil edilen fiili faiz ile fon maliyeti arasındaki marjı ifade eden, bir başka deyişle, finansal kuruluşlarca faize ilave edilen zımnî hizmet ücretlerini ifade etmektedir.

Benzer biçimde, portföy yatırımlarına ilişkin olarak ise, "Finansal Araçlar Hizmet Bedeli", Altıncı El Kitabı'nda açıkça hizmet ücreti olarak tanımlanmaktadır. Özellikle

borç senetlerine ilişkin olarak, satış anındaki referans fiyat ile finansal aracının alış ve/veya satış fiyatı arasındaki fark, finansal aracının hizmet bedelini yansıtmaktadır.

Altıncı El Kitabı'nda, Beşinci El Kitabı'na göre daha gelişmiş bir yöntemle hesaplanan sigorta işlemlerinin hizmetler hesabı da dahil olmak üzere, geniş bir etkisi bulunmaktadır.

"Fikri Mülkiyet Haklarının Kullanımı ve Satımı" arasında herhangi bir ayırım yapılmadığı Beşinci El Kitabı'nda "Telif Hakkı ve Lisans Ücretleri" kaleminin, Altıncı El Kitabı'nda söz konusu ayırım temelinde yeniden sınıflandırılarak, "fikri mülkiyet haklarının kullanım ücretleri" şeklinde değiştirilmesi tavsiye edilmektedir.

"Posta ve Kurye Hizmetleri", Beşinci El Kitabı'nda "Hizmetler/İletişim Hizmetleri" kalemi altında gösterilirken, Altıncı El Kitabı'nda "Hizmetler/Diğer Taşımacılık" kalemi altında yeniden sınıflandırılmıştır.

b. Birincil ve İkincil Gelir Hesapları

Altıncı El Kitabı tarafından getirilen "Birincil Gelir Hesabı" kavramı, Beşinci El Kitabı'ndaki "Gelir Dengesi" hesabı ile yine Beşinci El Kitabı'ndaki bazı cari transfer kalemlerinin (üretim ve ithalat vergileri, teşvik ve rantlar) toplamına denk gelmektedir. Yöntemsel asıl değişiklik ise doğrudan yatırımların ele alınışı ile yatırım fonları paylarına ilişkin yeniden yatırıma dönüştürülen kârların kaydı ile ilgilidir.

"İkincil Gelir Hesabı", geniş anlamda Beşinci El Kitabı'ndaki cari transferlere denk gelmektedir. Altıncı El Kitabı, ilave olarak yerleşik ve yerleşik olmayan hane halkları arasındaki tüm nakdi ve aynı cari transferleri kapsayan "kişisel transferler" kavramını getirmektedir. Beşinci El Kitabı'ndan farklı olarak, yeni sunumda kişisel transferlerin sadece bir kısmını oluşturan işçi dövizleri kalemi ilave bilgi kalemi olarak gösterilebilecektir. Aynı zamanda, ikincil gelir hesabı sigorta ve emeklilik fonu hizmetlerinin daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesinden kaynaklanan değişikliklerden de etkilenmektedir.

c. Sermaye Hesabı

Altıncı El Kitabı'nda, göçmen transferleri, mülkiyet değişimi içermediği varsayımıyla eski gösterimin aksine ödemeler dengesi istatistiklerinde "Sermaye Transferleri" kalemi altında kaydedilmemektedir. Ekonomiler arasında sınır ötesi varlıklar (banka bakiyeleri ve gayrimenkul mülkiyeti gibi) ve yükümlülüklerde ortaya çıkan değişimler ise UYP'de yeniden sınıflandırma olarak "Diğer Miktar Değişimleri" altında kaydedilmektedir.

Altıncı El Kitabı'nda, bayilikler ve ticari markaların alım ve satımının sermaye hesabına kaydedilmesi uygulaması devam etmektedir. Ancak, patent, telif hakları ve diğer fikri mülkiyet hakları artık sermaye hesabı altında değil, hizmetler kalemi altında kaydedilmektedir.

d. Finans Hesabı

Doğrudan Yatırım:

Finansal hesaptaki en önemli değişiklik, doğrudan yatırımlarla ilgilidir. Beşinci El Kitabı'nda yatırımın yönü esas alınarak gösterilen doğrudan yatırımlar, Altıncı El Kitabı'nda doğrudan yatırımcı ve doğrudan yatırım işletmesi arasındaki ilişkinin ayrıca tanımlandığı detayların da yer aldığı, brüt varlık ve yükümlülük esasında gösterilmektedir. Örneğin, doğrudan yatırım hesabının varlık tarafı aşağıdaki işlemleri içermektedir:

- (a) Doğrudan yatırımcının doğrudan yatırım işletmesine yaptığı yatırımlar,
- (b) Doğrudan yatırım işletmesinin doğrudan yatırımcıya yaptığı yatırımlar (tersine yatırım),
- (c) Yurtdışında yerleşik grup şirketlerine yapılan yatırımlar

Doğrudan yatırımcı ve doğrudan yatırım işletmesi kavramları genel anlamda değişmemekle birlikte, ilave olarak grup şirketleri⁵ arasındaki yatırımlar da dahil edilmiştir.

Doğrudan yatırım ilişkisi içerisinde olan finansal kuruluşlar (mevduat kabul eden kuruluşlar, yatırım fonları ve sigorta ve emeklilik fonu kuruluşları dışındaki diğer finansal araçlar) arasındaki tüm borç işlemleri (Beşinci El Kitabı'nda sermaye benzeri borç kavramı da dahil olmak üzere), doğrudan yatırım işlemlerinden çıkarılarak, portföy ya da diğer yatırım olarak yeniden sınıflandırılmıştır.

Altıncı El Kitabı yöntemi uyarınca, hem sunum değişiklikleri (örneğin, doğrudan yatırımların brüt olarak kaydedilmesi) hem de yöntemsel değişiklikler (örneğin, doğrudan yatırım ilişkisi içerisinde olan finansal kuruluşlar arasındaki borç işlemlerinin yeniden sınıflandırılması) toplam doğrudan yatırım varlık ve yükümlülüklerinde değişimlere sebep olabilecektir.

Finans Hesabındaki Diğer Değişiklikler:

Altıncı El Kitabı'nda, "Diğer Yatırımlar"a ilişkin faiz gelir ve giderleri, "FISIM" bileşeninin (finansal kuruluşların kredi ve mevduat işlemlerindeki zımni hizmet ücretleri) arındırılmasına yönelik olarak uyarlanmıştır. Ayrıca, doğrudan yatırım olarak kabul edilmeyen sermaye ile ilgili diğer işlemler (örneğin, uluslararası kuruluşlardaki katkı payları) "Diğer Yatırımlar" kalemi altında ayrıca tanımlanmaktadır.

Altıncı El Kitabı'nda, IMF tarafından üye ülkelere yeni tahsis edilen zel Çekme Hakları (Special Drawing Rights-SDR), brüt rezerv varlıklarında artış ve aynı zamanda

⁵ "Grup şirketleri", doğrudan yatırımcılarının aynı olmasından dolayı aralarında doğrudan yatırım ilişkisi bulunan ancak bir grup şirketinin diğer bir grup şirketindeki oy hakkının yüzde 10'dan fazla olmadığı işletmelerdir.

genel hükümetin uzun vadeli borç yükümlülüklerinde “Net Yükümlülük Oluşumu” olarak kaydedilmektedir. Beşinci El Kitabı’na göre en büyük değişiklik SDR tahsisinin hem işlem (akım) hem de pozisyonlarda (stoklarda) uzun vadeli borç yükümlülüğü olarak kaydedilmesidir.

Parasal altının sadece külçe altını içerdiği Beşinci El Kitabı uygulamasının aksine Altıncı El Kitabı’nda parasal altın, külçe altın ile fiziki altın teslimatına hak sağlayan yurtdışı yerleşikler nezdindeki tahsis edilmemiş altın hesaplarından⁶ oluşmaktadır. Ayrıca, Beşinci El Kitabı’nda tahsis edilmemiş altın hesaplarının ne şekilde ele alınması gerektiği belirtilmemiştir. Bu nedenle, Altıncı El Kitabı’nda parasal altın, parasal otoritenin yurtdışı yerleşikler nezdindeki tahsis edilmemiş altın hesaplarını da içerecek şekilde yeniden tanımlanmıştır.

⁶ Tahsis edilmemiş altın hesapları, sahibinin hesaptan çekilişlerde fiziki altın talep edebileceği türdeki hesaplardır. Hesaplar altın cinsinden işletilmekle birlikte, teslimatın sadece belirli bir şekildeki altın külçesi ile yapılabileceği anlamına gelmemektedir.